

Hotelul Astoria

În 1902 a început construcția hotelului proiectat de inginerul-arhitect Sztárill Ferencz , pentru ca în 1905 să se extindă și pe strada laterală, azi strada Teatrului. Funcția de hotel s-a păstrat până astăzi. Clădirea are un aer aparte în contextual urbanistic al arhitecturii orădene devenită astăzi hotel Astoria, fost Palat Sztarill. Punctul cel mai fierbinte al aducerii aminte legată de această clădire este “Cafeneaua Emke”. În jurul acestei cafenele, cu o poziție excelentă, s-au țesut multe legende în jurul personalităților literare ale vremii, scriitori și ziariști renumiți, care conturau o intelectualitate orădeană de rafinată clasă. Din cartea regretatului istoric Liviu Borcea aflăm că “ pe terasa din fața restaurantului-cafenea au zăbovit celebriți ale condeului sau penelului precum Ady Endre, Octavian Goga, Zaharia Stancu, iar în anii de după ultimul război, Ovidiu Cotruș, Gheorghe Grigurcu, Alexandru Andrițoiu și Radu Enescu.

Ceea ce particularizează această clădire este ritmica cadențată într-un anume stil a fațadei. Este aplicată într-un mod original aceeași concepție modernă a pereților–cortină, care nu trădează nimic din tectonica volumetriei interioare. Faptul de a fi o clădire panoramică, de colț, este bine valorificat de arhitect, aici regăsind aceeași soluție “ prietenoasă”, de retragere prin rotunjirea unghiului de întâlnire dintre planurile fațadei, ca și la hotelul Rimanoczi. Deschiderile ferestrelor sunt tratate asemeni unor module, fiecare marcând câte o travee. Păstrând același ritm riguros, acestea sunt fiecare surmontate de acolade ce alcătuiesc o atică sinuoasă, elegantă, ce le unifică vizual, amplificând totodată și monumentalitatea întregului edificiu. În plus, soluția arhitecturală a amplasării pe colț este mult mai plastic tratată decât la hotelul învecinat, Transilvania. Privită în ansamblu, ritmica succesiunii nivelelor respectă soluțiile curente ale perioadei, specifice programului clădirii, aceea de hotel-restaurant : parter înalt, mezanin și două etaje. Aici întâlnim o particularitate a acestei arhitecturi, în sensul în care balcoanele, deși sunt în consolă, nu depășesc planul fațadei, având deci expresia arhitecturală a *loggiei*. Pentru că balustrada lor, continuă, este alcătuită numai din feronerie, aspectul lor este gracil, transparent, aproape imponderabil, fapt ce le conferă o notă de certă modernitate.

Spiritul Artei 1900 este prezent la viziunea de ansamblu, organică în esența ei, cu muchii rotunjite, cu acolade polilobate, cu o feronerie cu trasee arcuite, cu grațioase motive florale inspirate din arta populară maghiară (floarea soarelui, lalele, muguri, boboci, inimioare, butoni decorativi). Aceeași fină dantelărie a balcoanelor este reluată la coronamentul acoperișului, unde regăsim motivele florale robuste, inspirate din repertoriul decorativ al artei populare. Ele au fost bine puse în valoare de restaurarea contemporană.

O atenție specială merită felul în care este tratat colțul. Formula este cea aplicată și la Palatul episcopal greco-catolic, și la palatul Apollo, și la casa Poynar (proiectată tot de Sztarill), și la Palatul Moskovits de pe strada Republicii. Prin rotunjire, colțul clădirii se transformă într-un pseudo-turn angajat, cu alura unui donjon de castel seniorial. Acest volum curbiliniu este surmontat de un lanternon incunat, la rândul său, de un coif metalic pe măsură. În acest fel, colțul clădirii, cu dubla lui deschidere perspectivală, se instituie ca un important ax vizual nu doar arhitectonic, ci și urbanistic. Acesta este și efectul obținut de Sztarill la hotelul Astoria. Este de remarcat și faptul că parterul renunță

complet la bosajele neo-clasice, înscriind clădirea într-o viziune modernă, cu formule arhitectonice sintetice, despovărate de balastul istorist al secolului ce tocmai trecuse. Acest proces de modernizare este evident mai ales în salonul de la parterul și mezaninul cafenelei. Planuri ample, racorduri generoase în aplat, trasee terasate surprinzătoare, dar fluente, schimbări spectaculoase de perspective, atât pe verticală, cât și pe orizontală, simplitate geometrică la tratarea muchiilor, fluiditate spațială, toate acestea crează o atmosferă calmă, tihnită, voalată de fumul țigărilor, aroma cafelelor și ai ales de aceea ideilor, pe care elita intelectualității oradene o savura cu neîngrădită plăcere în anii dintre cele două războaie mondiale. Fluiditatea deosebită a acestui spațiu suspendat, la propriu și la figurat, remodelat în spiritul modern al Artei Deco, poate fi evocat mai sugestiv prin recursul la cadențele muzicii de jazz sau de cafe-concert .

